

REGERING VAN ARUBA

Minister van Financiën,
Economische Zaken en
Cultuur

L.G.Smith Blvd. 76
Oranjestad, Aruba
Tel. (297) 528 4900

Uitvoerings Rapportage

3^e Kwartaal 2019

Colofon

Titel	:	Uitvoeringsrapportage 3 ^e kwartaal 2019 Land Aruba
Samensteller	:	Directie Financiën
In samenwerking met	:	Departamento di Impuesto (DIMP) Departamento di Aduana Aruba (Douane/DAD) Departamento Recurso Humano (DRH)
Bronnen	:	Centrale administratie van het Land – GFS/EnterpriseOne, PSA, SAP, Kwartaalrapportages (voorlopige cijfers) van de collectieve sector

Landsverordening Instelling Ministeries 2018:

1. Ministerie van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie (AIOIE)
2. Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Cultuur (FEC)
3. Ministerie van Justitie, Veiligheid en Integratie (JVI)
4. Ministerie van Toerisme, Volksgezondheid en Sport (TVS)
5. Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Duurzame Ontwikkeling (OWDO)
6. Ministerie van Sociale Zaken en Arbeid (SZA)
7. Ministerie van Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Milieu (ROIM)
8. Ministerie van Transport, Communicatie en Primaire Sector (TCPS)

Disclaimer

Cijfers gepresenteerd in deze rapportage zijn afkomstig uit de centrale financiële administratie van het Land. Bij de opstelling van deze kwartaalrapportage is rekening gehouden met het volgende:

- De kosten zijn zo volledig mogelijk verwerkt en de middelen zijn opgenomen op basis van de werkelijke realisaties in de periode van 1 januari 2019 tot en met 30 september 2019. De kosten voortvloeiend uit nog te ontvangen facturen en afrekeningen, die voor zover nog niet in de centrale administratie van Land Aruba zijn opgenomen, zijn op basis van een zorgvuldige schatting verwerkt in deze rapportage;
- Ontvangsten uit aflossingen studieleningen worden in de kapitaaldienst op basis van de werkelijke ontvangsten verantwoord;
- De toegepaste cijfermatige opstelling is conform de begrotingsopstelling, mits anders vermeld;
- Deze rapportage betreft de uitvoering van de begroting van de Ministeries van het Land (c.q. overheid conform enge definitie).
- Kwartaalrapportages aangeleverd van de instellingen behorende tot de collectieve sector zijn voorlopige cijfers uit de eigen administraties, die niet door Directie Financiën naar juist- en volledigheid kunnen worden gecontroleerd.

Inleiding

Doelstelling van deze uitvoeringsrapportage is om informatie over de eerste drie kwartalen van het lopende dienstjaar te verschaffen om zodoende verantwoording af te kunnen leggen aan de Staten van Aruba, de Ministerraad en het College Aruba financieel toezicht ten aanzien van de begrotingsuitvoering, de middelen- en kostenrealisatie, de realisatie van de kapitaaldienst, de financiering en het schuldbeheer. Verder wordt ook informatie verschaft over de liquiditeitspositie en de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkelingen binnen het financieel beheer.

Na de inhoudsopgave van dit document volgt een tabel met een puntsgewijze opsomming van de belangrijkste aspecten die zich in de periode van 1 januari tot en met 30 september 2019 hebben voorgedaan. De daaropvolgende hoofdstukken geven per onderwerp een meer gedetailleerdere toelichting. Aan het eind van dit document zijn een aantal bijlagen bijgevoegd, met een weergave van de berekening van de tekortnorm, de middelen- en de kostenrealisatie per kwartaal over de periode 2015 tot en met 30 september 2019 en nadere informatie ten aanzien van de Monitoring Personeelslasten Land, welk voorheen bekend stond als de voortgangsrapportage Beleidsplan Verlaging Personeelskosten (BVP)

Samenvattend kan gesteld worden dat de voorlopige cijfers van het Land (wederom) een zeer sterke verbetering in resultaten ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar laten zien. De eerder ingezette ombuiging van tekorten naar overschotten in zowel de exploitatie als in het financieringssaldo is ook in deze periode doorgezet. Dit beeld levert ten opzichte van het derde kwartaal van vorig jaar een substantiële verlaging van de nominale schuld op van iets meer dan Afl. 80 mln. Ten opzichte van het vierde kwartaal van vorig jaar is er wel een kleine toename te registreren van iets meer dan Afl. 20 mln. hetgeen binnen de financiële kaders ligt. Gezien de tot nu toe behaalde resultaten en de verwachtingen voor de vierde kwartaal van dit jaar is het begrotingskader bestendig. Meer hierover zal in de aan de Staten te presenteren Najaarsnota te zien zijn.

Verder is van groot belang voor een aantal indicatoren in de openbare financiën dat begin maart 2019 het Centraal Bureau Statistiek een nieuwe tijdreeks over het bruto binnenlands product (bbp) over de jaren 2013 tot en met 2017 bekend heeft gemaakt. De Centrale Bank van Aruba evenals de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie zijn op basis van deze herijkte bbp-cijfers voor de jaren 2018 en 2019 met geactualiseerde prognoses gekomen. Conform de publicatie 'Annual Statistical Digest 2018' van de Centrale Bank van Aruba bedraagt de nieuwe projectie van de bbp-cijfers voor het dienstjaar 2018 Afl. 5.734,0. Naar aanleiding hiervan is de bbp-prognose voor 2019 ook bepaald rekening houdend met een nominale groeiveronderstelling van 1%, welke leidt tot een bbp-cijfer van Afl. 5.791,3 miljoen. Derhalve is dit bedrag gehanteerd voor de bepaling van het financieringsoverschot in deze Uitvoeringsrapportage.

Tot slot wordt aangegeven dat de hier gemelde resultaten meegenomen zijn in de aan de Staten aan te bieden Najaarsnota met daarin opgenomen aanpassingen aan de huidige begroting.

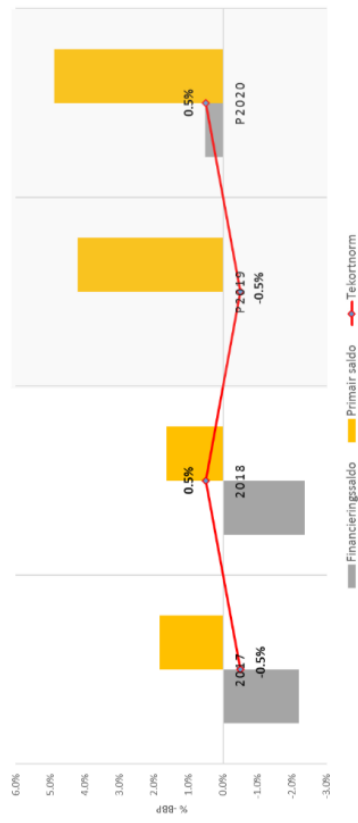
De minister belast met Financiën,

mr. X.J. Ruiz-Maduro

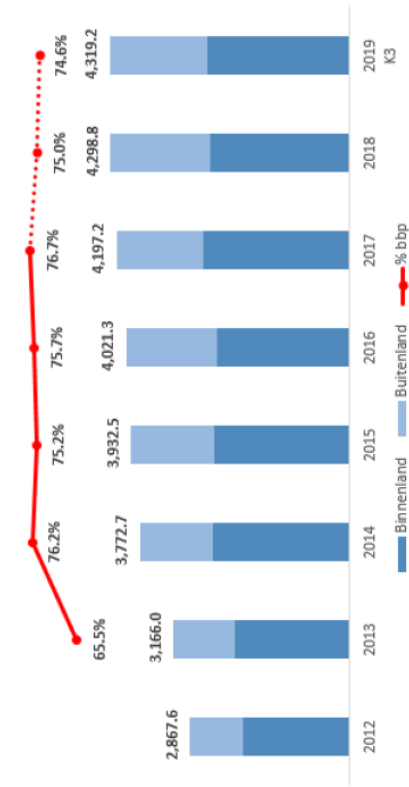
8 november 2019

Kern indicatoren stand openbare financiën van Land Aruba

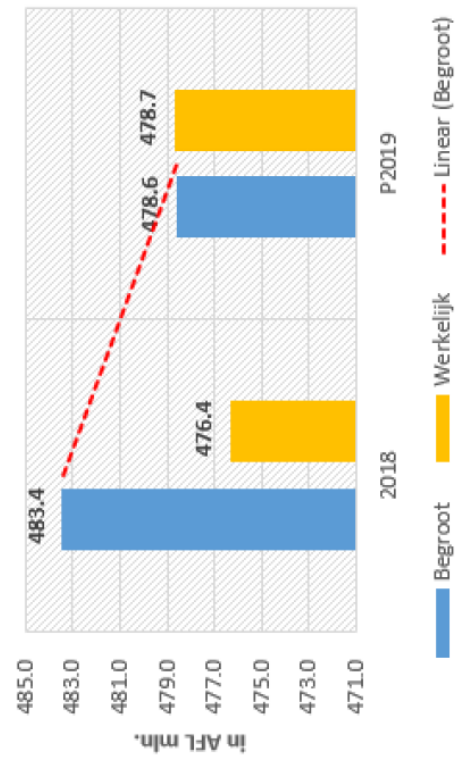
Een stijgend primair saldo en een inkrimpend tekort:

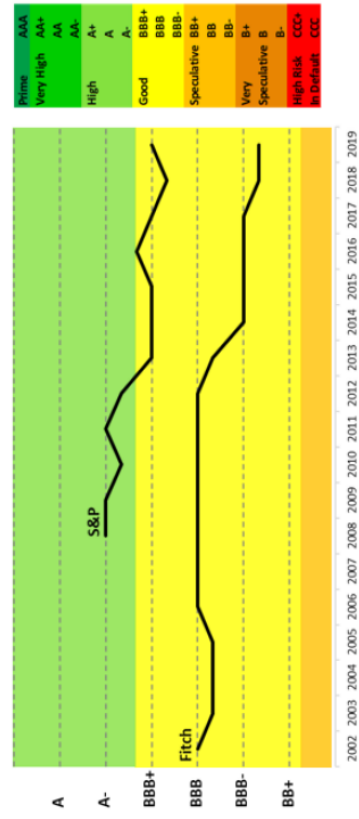
Stabilisering van de schuldquote:

Beter beheersing van de personeelslasten:

Handhaving van de kredietwaardigheid:

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	7
2. Realisatie begroting 2019	8
2.1. Realisatie exploitatierekening 2019	8
2.1.1 Middelen per 30 september 2019	9
2.1.2 Kosten per 30 september 2019.....	15
2.2. Realisatie kapitaalrekening 2019	18
2.2.1 Korte toelichting op de kapitaalrekening per 30 september 2019	18
3. Financiering en schuldbeheer	20
3.1. Uitvoering financieringsbevoegdheid	20
3.2. Schuldstand	22
3.3. Schuldendienst 2019	24
3.4 Kortlopende schulden	25
4. Financieel beheer	26
5. Liquiditeitsoverzicht	31
6. Collectieve Sector	33
BIJLAGE: I	34
Tabel I: Kerncijfers financiering en schuldbeheer	34
Grafiek I: Vergelijking middelenrealisatie per kwartaal 2015 - 2019	34
Grafiek II: Vergelijking kostenrealisatie per kwartaal 2015 - 2019 .	34
BIJLAGE: II Monitoring Personeelslasten Land	35

1. Samenvatting

Middelen	t/m 30 Sep 2019	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
Directe belastingen	419.240.629	588.400.000	71,3%
Indirecte belastingen	443.453.770	613.886.700	72,2%
Retributies,leges & rechten	17.788.699	28.730.500	61,9%
Rechten, boeten & overig	38.926.820	35.521.400	109,6%
Rente	742.561	296.000	250,9%
Niet-belastingopbrengsten	89.987.286	99.935.100	90,0%
Landsbedrijven en fondsen	3.560.025	5.728.700	62,1%
Overige ontvangsten	51.848.972	50.122.100	103,4%
	1.065.548.761	1.422.620.500	74,9%

Kosten	t/m 30 Sep 2019	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
Personeel	287.637.846	379.789.100	75,7%
Werkgeversbijdragen	74.786.949	98.842.500	75,7%
Goederen en diensten	119.709.892	183.080.200	65,4%
Rente LV & VV	184.472.221	232.309.000	79,4%
Subsidies	156.710.934	212.954.200	73,6%
Overdrachten Binnenland	85.871.030	126.897.000	67,7%
Overdrachten Buitenland	9.485.431	19.527.000	48,6%
Bijdragen en afschrijvingen	92.631.522	173.635.100	53,3%
	1.011.305.825	1.427.034.100	70,9%

Exploitatieresultaat	54.242.936	(4.413.600)	-1229,0%
----------------------	------------	-------------	----------

Kapitaal ontvangsten	t/m 30 Sep 2019	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
Verkoop onr. goederen en grond	183.723	-	0,0%
Kapitaalontvangsten	-	-	0,0%
Lokale Kredietaflossing	4.202.589	6.360.000	66,1%
Schenking	1.045.533	-	0,0%
Vrijgekomen afschrijvingen	27.072.375	36.096.500	75,0%
	32.504.219	42.456.500	76,6%

Kapitaal uitgaven	t/m 30 Sep 2019	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
Investeringen	13.175.885	27.318.000	48,2%
Vermogensoverdrachten	2.400.000	5.475.000	43,8%
Lokale kredietverlening	16.047.096	30.000.000	53,5%
	31.622.981	62.793.000	50,4%

Netto resultaat kapitaaldienst	881.238	(20.336.500)	-4,3%
--------------------------------	---------	--------------	-------

Financieringsbehoefte	(92.305.025)	(282.194.100)	32,7%
-----------------------	--------------	---------------	-------

Herfinanciering aflossingen	147.429.199	257.444.000	57,3%
-----------------------------	-------------	-------------	-------

Financieringssaldo	55.124.174	(24.750.100)	-222,7%
--------------------	------------	--------------	---------

Berekening tekortnorm:			
Tekort t.o.v. BBP 3e kw. '19 Afl. 5.791,3 mln. (CBA)	1,0%	-0,4%	

Collectieve Sector

Exploitatieresultaat Land Aruba	54.242.936	(4.413.600)	-1229,0%
---------------------------------	------------	-------------	----------

Exploitatieresultaat Collectieve Sector	86.087.642		
---	------------	--	--

Financieringsoverschot Collectieve Sector	86.968.881	-	1,5%
---	------------	---	------

Puntsgewijze toelichting 30 september 2019:

- Totale middelen Afl. 1065,5 milj. (realisatie 74,9%)
- Totale kosten Afl. 1011,3 milj. (realisatie 70,9%)
- Opbrengst intensivering invorderingsacties DIMP Afl. 27,0 milj. (begroot Afl. 66,9 milj.):
 - Loonbelasting Afl. 6,1 milj.
 - Winstbelasting Afl. 12,8 milj.
 - Grondbelasting Afl. 4,2 milj.
 - BBO Afl. 4,0 milj.
- Onderverdeling winstbelasting eind september 2019 Afl. 110,3 milj.:
 - Invorderingsacties Afl. 12,8 milj.
 - VAS-aangiften Afl. 97,6 milj.
- Positief exploitatieresultaat Afl. 54,2 milj.
- Kapitaalontvangsten Afl. 32,5 milj. (realisatie 76,6%)
- Kapitaaluitgaven Afl. 31,6 milj. (realisatie: 50,4%)
- Positief nettoresultaat kapitaaldienst Afl. 0,9 milj.
- Financieringsbehoefte Afl. 92,3 milj. (realisatie: 32,7%)
- Vastgestelde financieringsbehoefte Afl. 282,2 milj.
- Herfinanciering van aflossingen Afl. 147,4 milj. (realisatie: 57,3%)
- Financieringsoverschot Afl. 55,1 milj.
- Schuldstand inclusief latente schulden Afl. 4319,2 milj., waarvan aandeel leningen Afl. 4214,0 milj.
- Kortlopende schulden Afl. 105,2 milj.
- Liquiditeit:
 - Ontvangsten Afl. 107,0 milj.
 - Uitgaven Afl. 128,9 milj.
- Nominale bbp conform begroting 2019: Afl. 4.952,3 milj.
- Nieuwe bbp-projectie 2018 conform CBA plus 1% groei voor 2019: Afl. 5.791,3 milj.
- Berekende financieringsoverschot Collectieve Sector: 1,5%
 - Nominale economische groeiveronderstelling 2019: 1%

2. Realisatie begroting 2019

2.1. Realisatie exploitatierekening 2019

Tabel 2.1 presenteert het voorlopig exploitatiesaldo van Land Aruba aan het einde van het derde kwartaal 2019. Het Land heeft in deze periode Afl. 1065,5 miljoen aan ontvangsten geboekt, waarvan Afl. 862,7 miljoen aan belastingopbrengsten (81,0% van de totale middelen). De directe en indirecte belastingen leveren samen een begrotingsrealisatie van 71,8% op. De overige middelensoorten brengen samen Afl. 202,9 miljoen in de staatskas van het Land (gelijk aan 19,0% van de totale middelen).

De totale gerealiseerde kosten aan het einde van het derde kwartaal 2019 bedragen ruim Afl. 1011,3 miljoen wat gelijk is aan 70,9% van de begroting. De personeelskosten (salarissen inclusief werkgeversbijdragen) vormen samen het grootste aandeel in de kosten ten bedrage van Afl. 362,4 miljoen (35,8% van de totale kosten). De twee na grootste kostenpost zijn de rentelasten Afl. 184,5 miljoen (18,2% van de totale kosten) die eind september ten opzichte van de begroting voor 79,4% zijn gerealiseerd. De uitgaven gerelateerd aan subsidieverstrekingen bedragen Afl. 156,7 miljoen (15,5% van de totale kosten) met een realisatie van 73,6%. De kostensoort goederen en diensten heeft een aandeel van 11,8% in de totale kosten en zijn per eind derde kwartaal voor 65,4% gerealiseerd.

Het exploitatieresultaat bedraagt aan het einde van het derde kwartaal Afl. 54,2 miljoen positief.

Tabel 2.1: Exploitatieresultaat per 30 september 2019

<i>Middelen</i>	<i>t/m 30 Sep 2019</i>	<i>Begroot 2019</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
<i>Directe belastingen</i>	419.240.629	588.400.000	71,3%
<i>Indirecte belastingen</i>	443.453.770	613.886.700	72,2%
<i>Retributies,leges & rechten</i>	17.788.699	28.730.500	61,9%
<i>Rechten, boeten & overig</i>	38.926.820	35.521.400	109,6%
<i>Rente</i>	742.561	296.000	250,9%
<i>Niet-belastingopbrengsten</i>	89.987.286	99.935.100	90,0%
<i>Landsbedrijven en fondsen</i>	3.560.025	5.728.700	62,1%
<i>Overige ontvangsten</i>	51.848.972	50.122.100	103,4%
	1.065.548.761	1.422.620.500	74,9%

<i>Kosten</i>	<i>t/m 30 Sep 2019</i>	<i>Begroot 2019</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
<i>Personeel</i>	287.637.846	379.789.100	75,7%
<i>Werkgeversbijdragen</i>	74.786.949	98.842.500	75,7%
<i>Goederen en diensten</i>	119.709.892	183.080.200	65,4%
<i>Rente LV & VV</i>	184.472.221	232.309.000	79,4%
<i>Subsidies</i>	156.710.934	212.954.200	73,6%
<i>Overdrachten Binnenland</i>	85.871.030	126.897.000	67,7%
<i>Overdrachten Buitenland</i>	9.485.431	19.527.000	48,6%
<i>Bijdragen en afschrijvingen</i>	92.631.522	173.635.100	53,3%
	1.011.305.825	1.427.034.100	70,9%

Exploitatieresultaat	54.242.936	(4.413.600)	-1229,0%
-----------------------------	-------------------	--------------------	-----------------

Bron: Directie Financiën

2.1.1 Middelen per 30 september 2019

In deze paragraaf worden drie tabellen gepresenteerd. Tabel 2.2 presenteert de realisatie per middelencategorie over de eerste drie kwartalen van 2019, met daarnaast de vergelijkende cijfers van het voorafgaande dienstjaar. Tabel 2.2.1 geeft een uitsplitsing van de directe belastingen weer en Tabel 2.2.2 is een weergave van een verdere uitsplitsing van de indirecte belastingen. Volledigheidshalve wordt hierbij opgemerkt dat, ter wille van de vergelijkbaarheid over de periodes heen, de cijfers in deze tabellen afkomstig zijn van de kwartaalrapportages van het voorgaande dienstjaar.

Tabel 2.2: Middelenrealisatie per 30 september 2019 in Afl.

<i>Middelen</i>	<i>t/m 30 Sep 2019</i>	<i>t/m 30 Sep 2018</i>	<i>Begroot 2019</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
Directe belastingen	419.240.629	422.757.509	588.400.000	71,3%
Indirecte belastingen	443.453.770	361.771.998	613.886.700	72,2%
Retributies, leges & rechten	17.788.699	16.370.984	28.730.500	61,9%
Rechten, boeten & overig	38.926.820	33.336.196	35.521.400	109,6%
Rente	742.561	757.117	296.000	250,9%
Niet-belastingopbrengsten	89.987.286	77.099.831	99.935.100	90,0%
Landsbedrijven en fondsen	3.560.025	3.388.645	5.728.700	62,1%
Overige ontvangsten	51.848.972	32.729.869	50.122.100	103,4%
	1.065.548.761	948.212.149	1.422.620.500	74,9%

Bron: Directie Financiën

Onderverdeling van de directe belastingen

Tabel 2.2.1: Realisatie directe belastingen per 30 september 2019 in Afl.

<i>Omschrijving</i>	<i>t/m 30 Sep 2019</i>	<i>t/m 30 Sep 2018</i>	<i>Begroot 2019</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
Loonbelasting	201.201.042	218.484.008	277.800.000	72,4%
Inkomstenbelasting	7.575.409	9.726.735	-	-
Rente belastingvordering	974.275	1.369.171	5.000.000	19,5%
Vervolging nat. persoon	-	-	100.000	0,0%
Winstbelasting	110.322.923	120.899.860	188.000.000	58,7%
Dividenbelasting	18.466.495	3.326.505	5.000.000	369,3%
Grondbelasting	32.720.873	30.070.476	66.000.000	49,6%
Successie-/overgangsbel.	378.602	522.233	-	0,0%
Overdrachtsbelasting	21.606.702	15.379.197	19.000.000	113,7%
Motorrijtuigenbelasting	24.390.013	21.395.186	26.000.000	93,8%
Zegelbelasting	1.604.294	1.584.138	1.500.000	107,0%
	419.240.629	422.757.509	588.400.000	71,3%

Bron: Departamento di Impuesto

Onderverdeling van de indirecte belastingen

Tabel 2.2.2: Realisatie indirecte belastingen per 30 september 2019 in Afl.

Omschrijving	t/m 30 Sep 2019	t/m 30 Sep 2018	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
<i>Invoerrechten</i>	135.608.839	135.357.014	199.660.000	67,9%
<i>Accijns gedestilleerd</i>	21.525.286	16.295.308	35.600.000	60,5%
<i>Accijns sigaretten</i>	12.681.083	14.233.633	14.100.000	89,9%
<i>Accijns bier</i>	22.704.664	21.142.838	33.600.000	67,6%
<i>Accijns minerale oliën</i>	55.016.576	48.652.751	74.250.000	74,1%
<i>B.B.O.</i>	83.017.329	79.612.232	111.000.000	74,8%
<i>Zegelbelastingen</i>	6.741	7.667	51.700	13,0%
<i>Dienstverlening IUD</i>	1.815.038	1.948.637	2.825.000	64,2%
<i>Vergunningen</i>	19.447.760	19.171.859	25.000.000	77,8%
<i>Milieubelasting op hotels e.a.</i>	10.648.725	9.992.724	13.000.000	81,9%
<i>Milieubel. op verhuur voertuig</i>	748.350	671.803	1.300.000	57,6%
BAVP	80.233.379	14.685.532	103.500.000	77,5%
	443.453.770	361.771.998	613.886.700	72,2%

Bron: Departamento di Impuesto

Hieronder volgt een nadere toelichting per middelenssoort, waarbij aanvankelijk de directe en indirecte belastingen worden toegelicht en daaropvolgend de overige middelenssoorten zoals in tabel 2.2 is opgenomen. Vergeleken met de periode tot en met het derde kwartaal van 2018 zijn de totale middelen met 12,4% fors gestegen.

Nadere toelichting directe belastingen

Loonbelasting

Deze ontvangsten bedragen per einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 201,2 miljoen (72,4% van de begroting). Ten opzichte van het derde kwartaal 2018 is Afl. 17,3 miljoen (7,9%) minder aan loonbelasting geïnd, welk het resultaat is van de verlaging in het inkomsten-/loonbelastingtarief met ingang van 1 januari 2019 waarbij een aantal fiscale landsverordeningen zijn aangepaste en/of aangescherpt (1^e fase van de fiscale hervorming)

Volgens DIMP hebben de gevoerde invorderingsacties ten aanzien van dit middelenssoort per einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 6,1 miljoen van het totaal opgeleverd (realisatie van 33% op de raming t.a.v. de invorderingsacties, begroot op Afl. 18,5 miljoen). Echter wordt opgemerkt dat de begroting voor loonbelasting in 2019, ten opzichte van 2018, naar beneden is bijgesteld (van Afl. 285,3 miljoen in 2018 naar Afl. 277,8 miljoen in 2019).

Inkomstenbelasting

Dit middelenssoort betreft het resultaat van de verwerking van de jaarlijkse IB-aangiftes en de afgewikkelde aanslagen. Dit kan in restituties of naheffing resulteren. Aan het einde van het derde kwartaal 2019 was het resultaat van betalingen en restituties positief ten gunste van de staatskas ten bedrage van Afl. 7,6 miljoen. De ontvangsten op het gebied van de inkomstenbelasting zijn ook lager dan het voorgaande jaar mede vanwege de inhaalacties op het gebied van de aanslagregeling inkomstenbelasting.

Rente belastingvordering

Dit middelsoort betreft geïncasseerde rente op achterstallige belastingontvangsten en geeft ten opzichte van de begroting 2019 een realisatie van 19,5%, maar in vergelijking met dezelfde periode in 2018 is er sprake van een afname van Afl. 0,4 miljoen (28,8%). De opbrengsten geboekt onder deze noemer zijn het product van de samenwerking tussen het afpakteam, bestandsvergelijkingen van de KvK en het UOAZV, de intensivering van de samenwerking met de Dienst Burgerlijke Stand en het Bevolkingsregister (DBSB), de SVb, DIMAS en de bevordering van interne non-compliance rapportages, dat als doel heeft dat naheffingsaanlagen eerder kunnen worden opgelegd voor zowel de loonbelasting, BBO en winstbelasting.

Winstbelasting

De totaal ontvangen winstbelasting (Afl. 110,3 miljoen) vertoont een daling van Afl. 10,6 miljoen (8,7%) ten opzichte van het derde kwartaal van het jaar daarvoor (alhoewel de winstbelasting in de begroting van 2019 naar beneden is bijgesteld). Ten opzichte van de begroting 2019 is de realisatie gelijk aan 58,7%, wat als positief kan worden beschouwd rekening houdend met het feit dat over dezelfde periode in 2018 maar 58,1% van de begroting was gerealiseerd.

Bij nadere analyse van de ontvangsten winstbelasting moet rekening worden gehouden met de specifieke deadlines van dit belastingsoort. De eerste inlever- en betaaldatum hiervan was wettelijk vastgesteld op 31 mei 2019; derhalve was de realisatie van de winstbelasting vorig kwartaal sterk toegenomen. Bovendien verwacht de DIMP in november 2019 weer sterke toename van ontvangen winstbelasting (als gevolg van de vervaldatum van het verleende uitstel).

Verder wordt de totaal geïnde winstbelasting (Afl. 110,3 miljoen) per eind september 2019 als volgt verdeeld: Afl. 12,8 miljoen aan winstbelasting uit (incidentele) invorderingsacties van de DIMP (begroot op Afl. 26,0 miljoen en gerealiseerd voor 49,0%) en Afl. 97,6 miljoen uit de (structurele) VAS-aangiften.

Dividendbelasting

Per eind september 2019 vertoont de ontvangen dividendbelasting (Afl. 18,5 miljoen) een forse groei van Afl. 15,1 miljoen (455,1%) vergeleken met dezelfde periode in 2018. Ten opzichte van de begroting 2019 is de realisatie gelijk aan 369,3%. Hierbij kan worden opgemerkt dat de ontvangsten uit hoofde van dividendbelasting aanzienlijk hoger zijn dan de vastgestelde begroting mede als gevolg van de tijdelijke aanpassing van het tarief in de inkomstenbelasting op uitgekeerde dividenden van 25% naar 10%.

Grondbelasting

De ontvangsten grondbelasting zijn seizoensgebonden en uiteraard afhankelijk van de uitvaardiging van het jaarlijks kohier. De afgelopen jaren wordt het kohier gedurende het tweede kwartaal uitgevaardigd. De totaal geïnde grondbelasting tot en met september 2019 bedraagt Afl. 32,7 miljoen en is voor 49,6% gerealiseerd. Dit is Afl. 2,7 miljoen meer dan de ontvangsten over dezelfde periode vorig jaar (een toename van 8,8%).

Belangrijk is om hierbij op te merken dat circa 87,0% van de totale ontvangsten eind september 2019 betrekking hebben op het lopend jaar.

Overdrachtsbelasting

De overdrachtsbelasting vertoont in het derde kwartaal 2019 een realisatie van 113,7% ten bedrage van Afl. 21,6 miljoen. In absolute bedragen is dat een stijging ten opzichte van het derde kwartaal 2018 van Afl. 6,2 miljoen (40,5%).

Motorrijtuigenbelasting

Tot slot is de motorrijtuigenbelasting voor 93,8% gerealiseerd ten bedrage van Afl. 24,4 miljoen. Vergeleken met het voorgaande jaar is er sprake van een toename in ontvangsten ten bedrage van Afl. 3,0 miljoen (14,0%). Dit heeft te maken met het doorzetten van de verbetering van de compliance in het laatste kwartaal van 2018 en de vervanging van het stickersysteem voor het oude nummerplaatsysteem.

Nadere toelichting indirecte belastingen

Invoerrechten

De invoerrechten is het grootste middelensort in de indirecte belastingen met een aandeel van 30,6%. Tabel 2.2.2 geeft aan dat de ontvangen invoerrechten per einde van het derde kwartaal 2019 (Afl. 135,6 miljoen) bijna gelijk is die in dezelfde periode van vorig jaar, welke nog steeds het resultaat is van de verbeterde compliance, mede als gevolg van de verzorgde cursussen aan inklaringsfunctionarissen die steeds een positief effect hebben op controles na invoer, waardoor de inklaringen steeds meer conform de vigerende richtlijnen en tarieven worden gedaan. De begrotingsrealisatie over 2019 is berekend op 67,9% waarbij rekening moet worden gehouden met het feit dat de invoerrechten sterk onderhevig blijven aan seizoensinvloeden. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de accijns op water met toegevoegde suiker bij de vastgestelde begroting 2019 voor een bedrag van Afl. 16,7 miljoen voorlopig ondergebracht is bij de invoerrechten. Indien de nodige wetswijziging plaatsvindt wordt de accijns op water met toegevoegde suiker als een apart middelensort gerapporteerd. Voor wat betreft voornoemde seizoensinvloeden is het gebruikelijk dat de realisatie van de invoerrechten in het tweede halfjaar hoger zal zijn dan in het eerste halfjaar, waardoor aannemelijk is dat de begroting wordt behaald; inderdaad was het in 2018 ook zo geweest.

Accijnzen

De accijnzen vormen samen 25,2% van de totale ontvangsten in de indirecte belastingen (accijnzen begroot op Afl. 157,6 miljoen met een realisatie per einde van het derde kwartaal 2019 van Afl. 111,9 miljoen, gelijk aan 71,0%).

Alle accijnsoorten behalve accijns op sigaretten laten toenames zien vergeleken met dezelfde periode in 2018. Wel zijn de ontvangsten van accijns op sigaretten voor 89,9% gerealiseerd. Zoals in de laatste kwartaalrapportage vermeld, vertonen de ontvangsten van accijns op sigaretten in het algemeen een wisselend verloop, omdat de importeurs de zegels op onregelmatige tijdstippen in grote volumes aankopen bij de Douane. Zoals bekend, kunnen importeurs (plotseling) grote voorraden aanhouden waardoor meteen een stijging in die ontvangsten is aan te merken.

De ontvangsten accijns gedestilleerd bedragen per einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 21,5 miljoen (Afl. 5,2 miljoen of 32,1% meer dan over dezelfde periode in 2018); de tariefsverhoging van 44% heeft blijkbaar zijn effect niet gemist.

De ontvangsten accijns op bier bedragen per einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 22,7 miljoen (Afl. 1,6 miljoen of 7,4% meer dan over dezelfde periode in 2018)

Verder heeft de Douane per einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 55,0 miljoen aan accijns op minerale oliën ontvangen (Afl. 6,4 miljoen of 13,1% meer dan over dezelfde periode in 2018) als gevolg van het terugbrengen van deze accijns naar het oude niveau van meer dan 10 jaar geleden.

Belasting op bedrijfsomzetten B.B.O. (inclusief BAVP)

In de vastgestelde begroting 2019 zijn de verwachte middelen uit hoofde van de verhoging van het tarief onder de BBO opgenomen. In de centrale administratie van het Land wordt de BAVP apart geregistreerd om inzichtelijk te maken hoeveel als gevolg van deze tariefverhoging wordt geïncasseerd.

Dit middelensort (inclusief BAVP) vormt 36,8% in de totale ontvangsten van de indirecte belastingen. Vergeleken met hetzelfde kwartaal van vorig jaar is dit middelensort toegenomen met Afl. 69,0 miljoen (73,1%). De begrotingsrealisatie per 30 september 2019 is berekend op 76,1%. Verder geeft de DIMP aan dat de gevoerde invorderingsacties ten aanzien van de BBO over het derde kwartaal van dit jaar Afl. 4,0 miljoen heeft opgeleverd (realisatie van 53,9% op een begroot invorderingstraject van Afl. 7,4 miljoen).

Overige indirecte belastingsoorten

De overige indirecte belastingsoorten leverden samen Afl. 32,7 miljoen op (een aandeel van 7,4% in het totaal indirecte belastingopbrengsten) en een begrotingsrealisatie per eind september 2019 van 77,5%. Ten opzichte van dezelfde periode 2018 is er sprake van een toename van Afl. 0,9 miljoen (2,7%). Het grootste bedrag in deze categorie betreft de opbrengsten uit casinovergunningen ten bedrage van Afl. 19,4 miljoen met een realisatie van 77,8% en de ontvangsten uit hoofde van de milieubelasting op hotels ten bedrage van Afl. 10,6 miljoen met een realisatie van 81,9%. De opbrengsten uit dienstverlening bedragen per eind september Afl. 1,8 miljoen met een realisatie van 64,2% van de begroting.

Hieronder volgt een specificatie van een aantal middelensorten van tabel 2.2. (Samen totaal Afl. 202,9 miljoen aan ontvangsten of 19,0% van de totale middelen). Deze middelensorten zijn na de indirecte belastingen in de tabel opgenomen.

Nadere toelichting overige belastingen opgenomen in tabel 2.2

Retributies, leges & rechten

Totaal is onder dit middelensort eind september 2019 Afl. 17,8 miljoen ontvangen (realisatie van 61,9% van de begroting). De grootste bedragen betreffen ontvangsten uit hoofde van retributies en leges afkomstig van Waarborgsommen (Afl. 6,2 miljoen), Censo (Afl. 2,5 miljoen), Veterinaire Dienst (Afl. 3,0 miljoen) en Dienst Technische Inspectie (Afl. 1,5 miljoen). Vergeleken met dezelfde periode van het voorgaande jaar is er sprake van een stijging van Afl. 1,4 miljoen (8,7%).

Rechten, boeten & overig

Dit middelensort geeft een realisatie van Afl. 38,9 miljoen weer, oftewel 109,6% van de begroting. Vergeleken met de ontvangsten over dezelfde periode in 2018 is er sprake van een toename van Afl. 5,6 miljoen (16,8%).

Een groot bedrag geboekt onder dit middelensort (Afl. 17,8 miljoen) betreft ontvangsten van verschillende diensten, waarvan de grootste afkomstig zijn uit ontvangsten van Dienst Telecommunicatie Zaken (Afl. 10,1 miljoen), Directie Scheepvaart (Afl. 1,5 miljoen) en ontvangen *concession fee* van Aruba Airport Authority N.V. ten bedrage van Afl. 5,5 miljoen.

Verder worden onder dit hoofdmiddelensort ook ontvangsten geboekt uit verleende dienstverlening aan derden (Afl. 6,1 miljoen), 'bijdragen in kosten' (Afl. 10,0 miljoen) en opgelegde boeten (Afl. 3,2 miljoen).

Niet-belastingopbrengsten

De realisatie van dit middelensoort bedraagt ultimo september 2019 Afl. 90,0 miljoen, welke gelijk is aan 90,0% van de begroting. De grootste ontvangsten geboekt hieronder zijn de overdrachten van het Rijk (Afl. 7,3 miljoen), erfpachtrechten (Afl. 16,8 miljoen), toeristenheffingen (Afl. 5,8 miljoen) en uitkeringen van deelnemingen (Afl. 58,9 miljoen), welke naar verwachting in het derde kwartaal voor bijna het totaal begrote bedrag zijn gerealiseerd: RdA (Afl. 14,0 miljoen), Utilities N.V. (Afl. 10,0 miljoen), Setar (Afl. 11,3 miljoen), ATA s.g. (Afl. 15,0 miljoen), Aruba Airport Authority (Afl. 1,7 miljoen) en Centrale Bank van Aruba (Afl. 7,0 miljoen).

Een vergelijking met dezelfde periode in 2018 laat middelensoort niet-belastingopbrengsten een forse toename zien van Afl. 12,9 miljoen (16,7%).

Landsbedrijven en fondsen

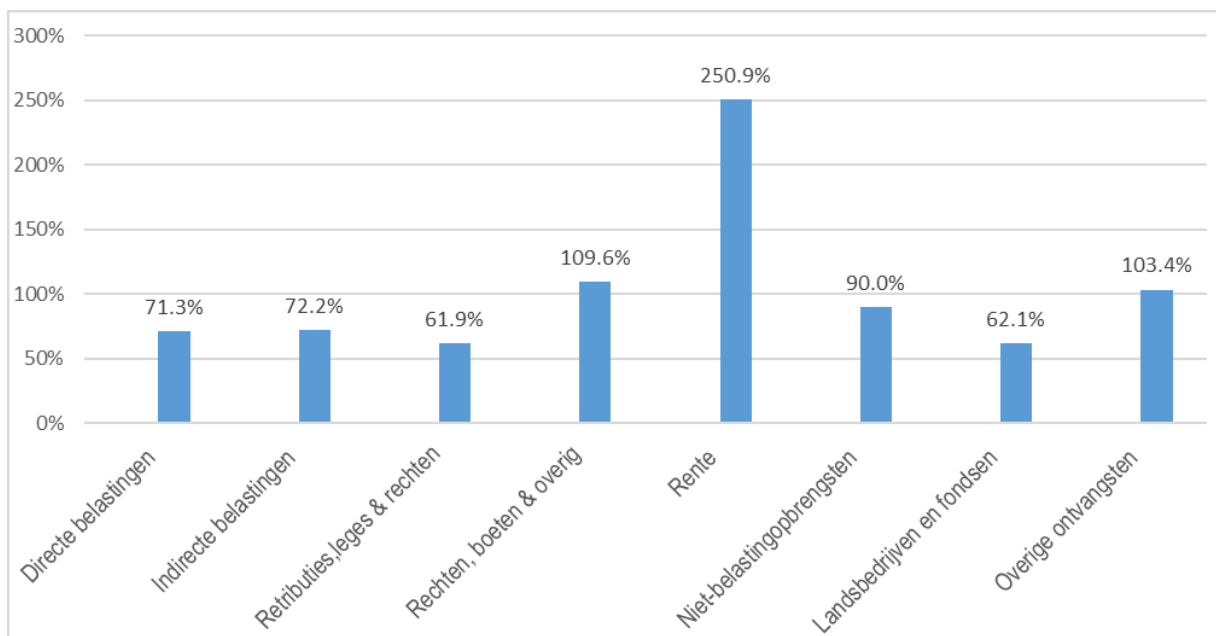
De realisatie van de middelen bij de landsbedrijven en fondsen bedraagt tot eind september 2019 Afl. 3,6 miljoen, oftewel 62,1% van begroting 2019. Deze ontvangsten hebben voornamelijk te maken met interne verrekeningen en doorbelastingen tussen de overheidsdiensten. Een vergelijking met dezelfde periode in 2018 geeft een toename weer van Afl. 0,2 miljoen (5,1%).

Overig

De overige ontvangsten bedragen per einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 51,8 miljoen, gerealiseerd voor 103,4% ten opzichte van de begroting 2019. Vergeleken met dezelfde periode in 2018 is er reeds sprake van een forse stijging in deze ontvangsten van Afl. 19,1 miljoen (58,4%). Vermeldenswaardig is dat deze hoge realisatie het gevolg is van niet begrote gerealiseerde agio op de uitgifte van vier staatsobligaties boven pari ten bedrage van Afl. 12,2 miljoen. De rest van de ontvangsten onder dit middelensoort is voornamelijk toe te schrijven aan ontvangen deviezenprovisie (Afl. 39,5 miljoen).

Samenvattend zijn alle middelensoorten in onderstaande grafiek opgenomen (uitgedrukt in procenten).

Grafiek 2.1: Middelenrealisatie per 30 september 2019 uitgedrukt in procenten:

Bron: Directie Financiën

2.1.2 Kosten per 30 september 2019

De totale kosten over de eerste drie kwartalen van 2019 bedragen Afl. 1011,3 miljoen, gelijk aan een begrotingsuitputting van 70.9%. Tabel 2.3 geeft per hoofdkostensoort de gerealiseerde kosten met de vergelijkende cijfers van het voorgaande jaar.

Tabel 2.3: Kostenrealisatie per 30 juni 2019 in Afl.

Kosten	t/m 30 Sep 2019	t/m 30 Sep 2018	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
Personeel	287.637.846	287.036.520	379.789.100	75,7%
Werkgeversbijdragen	74.786.949	75.255.190	98.842.500	75,7%
Goederen en diensten	119.709.892	125.622.475	183.080.200	65,4%
Rente LV & VV	184.472.221	172.175.319	232.309.000	79,4%
Subsidies	156.710.934	155.956.038	212.954.200	73,6%
Overdrachten Binnenland	85.871.030	85.256.608	126.897.000	67,7%
Overdrachten Buitenland	9.485.431	9.901.270	19.527.000	48,6%
Bijdragen en afschrijvingen	92.631.522	119.202.005	173.635.100	53,3%
	1.011.305.825	1.030.405.425	1.427.034.100	70,9%

Bron: Directie Financiën; vergelijkende cijfers afkomstig uit URK-2 2018.

Personeel

De totale personeelskosten, inclusief overwerkvergoedingen, bedragen ultimo september 2019 Afl. 287,6 miljoen (75,7% van de begroting). Een vergelijking met dezelfde periode in 2018 laat een lichte nominale stijging in personeelskosten zien van Afl. 0,6 miljoen (0,2%).

Tabel 2.4: Ontwikkeling personeelsaantallen in FTE's

Ministerie	K3 2018	K4 2018	K1 2019	K2 2019	K3 2019
Ministerie van AIOIE	445	451	448	447	514
Ministerie van FEC	770	756	753	748	698
Ministerie van JVI	1.497	1.487	1.483	1.482	1.491
Ministerie van OWDO	222	228	232	229	221
Ministerie van ROIM	185	190	189	185	188
Ministerie van SZA	241	244	239	245	239
Ministerie van TVS	315	315	308	304	284
Ministerie van TCPS	177	180	172	172	169
Totaal	3.852	3.851	3.824	3.812	3.804
Onderwijspersoneel	910	928	922	919	922
Kustwachtpersoneel	44	44	48	46	45

Bron: Departamento Recurso Humano

Tabel 2.4 is opgenomen om de personeelskosten in relatie te kunnen brengen met het aantal voltijds equivalente formatieplaatsen (FTE's). Deze tabel verschaft per kwartaal inzicht in het verloop van het aantal FTE's. Het aantal FTE's is

in het derde kwartaal 2019 per saldo met acht (8) afgenomen ten opzichte van het tweede kwartaal 2019. Dit komt doordat beperkte indienstnemingen en diverse arbeidsovereenkomsten bij de overheidsdiensten van rechtswege zijn verlopen; deze zijn door het kabinet Wever-Croes niet verlengd. Voor nadere informatie hierover zie Bijlage II; deze presenteert de resultaten van de uitvoering van het BVP in de vorm van de "Monitoring Personeelslasten Land" (MPL).

Werkgeversbijdragen

De werkgeversbijdragen bedragen eind september Afl. 74,8 miljoen (gelijk aan een begrotingsuitputting van 75,7%) en in vergelijking met dezelfde periode in 2018 is dat Afl. 0,5 miljoen (0,6%) lager.

Goederen en Diensten

Goederen en diensten zijn gerealiseerd met Afl. 119,7 miljoen (65,4% van de begroting), hetgeen Afl. 5,9 miljoen (4,7%) lager is vergeleken met dezelfde periode van vorig jaar. De uitputting van deze kostensoort is wederom beneden de uitputting van 75% gebleven.

Rente

De totale rentelasten bedragen eind september Afl. 184,5 miljoen, welke ten opzichte van het derde kwartaal 2018 Afl. 12,3 miljoen (7,1%) hoger is uitgevallen. De uitputting van de begroting 2019 is berekend op 79,4%. De onderverdeling van deze kostenpost is als volgt: rente obligatielening in lokale valuta Afl. 64,9 miljoen, rente op geldleningen in vreemde valuta Afl. 93,4 miljoen, rente op geldleningen in lokale valuta Afl. 26,2 miljoen. De uitputting geschiedt conform de periodiciteit waarbinnen in voorgaande jaren leningen zijn afgesloten en verloopt conform verwachtingen.

Subsidies

De subsidies bedragen Afl. 156,7 miljoen, wat Afl. 0,8 miljoen hoger is (0,5%) dan aan het einde van hetzelfde kwartaal van vorig jaar. De begrotingsrealisatie is berekend op 73,6%. Noemenswaardige subsidiebedragen onder deze categorie zijn: subsidies aan instellingen niet zijnde onderwijs (Afl. 36,4 miljoen), exploitatiesubsidies aan het onderwijs (Afl. 10,0 miljoen), salarissubsidies aan het onderwijs (Afl. 98,4 miljoen), projectsubsidies (Afl. 5,3 miljoen) en de bijdrage aan Arubus NV (Afl. 6,6 miljoen).

Overdrachten binnenland

De overdrachten bedragen Afl. 85,9 miljoen, wat Afl. 0,6 miljoen (0,7%) hoger is vergeleken met dezelfde periode in 2018. Ten opzichte van de vastgestelde begroting 2019 is de realisatie 67,7%. Onder deze categorie worden de volgende uitgaven geboekt: huursubsidie (via FCCA) Afl. 4,4 miljoen, duurtetoeslag pensioenen Afl. 25,8 miljoen, overige pensioenen Afl. 3,2 miljoen, onderstand Afl. 18,4 miljoen, reparatie-toeslag Afl. 33,3 miljoen en overig Afl. 0,8 miljoen.

Overdrachten buitenland

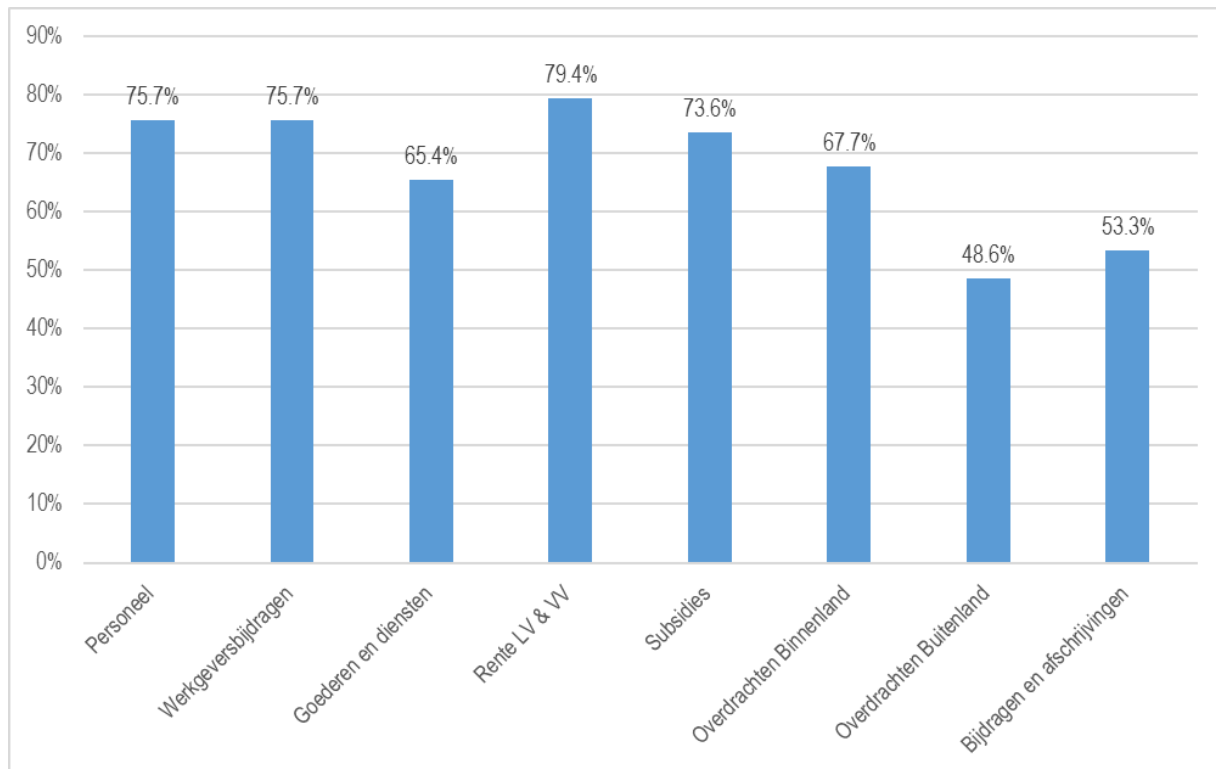
De overdrachten buitenland bedragen per einde van het derde kwartaal Afl. 9,5 miljoen, wat Afl. 0,4 miljoen lager is dan aan het einde van hetzelfde kwartaal van vorig jaar (4,2%). De begrotingsuitputting is berekend op 48,6% en heeft in dit geval voornamelijk te maken met overdrachten aan het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

Bijdragen en afschrijvingen

De bijdragen en afschrijvingen bedragen Afl. 92,6 miljoen, wat Afl. 26,6 miljoen (22,3%) lager is dan de realisatie per einde van het derde kwartaal 2018. De begrotingsuitputting is gelijk aan 53,3% van de begroting. De onder deze categorie grootste geboekte uitgaven zijn de uitkering aan Landsbedrijven (Afl. 25,2 miljoen), zorg gerelateerde kosten (Afl. 19,5 miljoen), afschrijvingen (Afl. 27,1 miljoen) en beschikbaar gestelde fondsen voor infrastructuur (Afl. 16,6 miljoen).

Samenvattend is een grafische weergave van de hierboven toegelichte kostenrealisatie, uitgedrukt in procenten van de vastgestelde begroting 2019 opgenomen.

Grafiek 2.2: Kostenrealisatie per 30 september 2019 in procenten

Bron: Directie Financiën

2.2. Realisatie kapitaalrekening 2019

De totale ontvangsten op de kapitaaldienst tot en met eind september 2019 bedragen Afl. 32,5 miljoen, wat Afl. 7,7 miljoen (30,9%) hoger zijn vergeleken met dezelfde periode van 2018. De totale begrotingsrealisatie van de kapitaalontvangsten is gelijk aan 76,6%.

De totale kapitaaluitgaven bedragen eind september 2019 Afl. 31,6 miljoen wat Afl. 5,5 miljoen (14,7%) lager is dan per einde september 2018. De realisatie van de totale kapitaaluitgaven ten opzichte van de begroting 2019 is gelijk aan 50,4%. De kapitaaldienst boekt aan het einde van het derde kwartaal 2019 een positief nettoresultaat van Afl. 0,9 miljoen.

Tabel 2.5: Kapitaalrekening per 30 september 2019 in Afl.

Kapitaal ontvangsten	t/m 30 Sep 2019	t/m 30 Sep 2018	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
<i>Verkoop onr. goederen en grond</i>	183.723	611.325	-	
Kapitaalontvangsten		-		
<i>Lokale Kredietaflossing</i>	4.202.589	4.023.889	6.360.000	66,1%
<i>Schenking</i>	1.045.533	-	-	
<i>Vrijgekomen afschrijvingen</i>	27.072.375	20.202.975	36.096.500	75,0%
	32.504.219	24.838.189	42.456.500	76,6%

Kapitaal uitgaven	t/m 30 Sep 2019	t/m 30 Sep 2018	Begroot 2019	% Begrotings-uitputting
<i>Investerings</i>	13.175.885	16.637.746	27.318.000	48,2%
<i>Vermogensoverdrachten</i>	2.400.000	2.529.613	5.475.000	43,8%
<i>Lokale kredietverlening</i>	16.047.096	17.924.882	30.000.000	53,5%
	31.622.981	37.092.241	62.793.000	50,4%

Netto resultaat kapitaaldienst	881.238	(12.254.052)	(20.336.500)	-4,3%
---------------------------------------	----------------	---------------------	---------------------	--------------

Bron: Directie Financiën

2.2.1 Korte toelichting op de kapitaalrekening per 30 september 2019

Lokale kredietaflossing

De lokale kredietaflossing bestaat uit ontvangsten van studieleningen (Afl. 3,4 miljoen) en aflossing van een aan APA verstrekte lening (Afl. 0,8 miljoen). Ten opzichte van vorig jaar is dit een verbetering van 4,4% hetgeen te danken is aan de verdere verbetering in de invorderingsresultaten bij studieleningen.

Vrijgekomen afschrijvingen

De realisatie van de afschrijvingskosten zijn voorlopig geschat naar rato van de begroting 2019 en zijn ultimo september 2019 gerealiseerd voor 75% ten bedrage van Afl. 27,1 miljoen. Vermeldenswaardig is dat de afschrijvingskosten in de exploitatierekening leiden niet tot uitgaven en worden in de vorm van een vrijval in de kapitaalontvangsten gecompenseerd.

Investeringsen

Per einde van het derde kwartaal 2019 bedraagt de realisatie van de investeringen Afl. 13,2 miljoen, een realisatie van 48,2%.

Vermogensoverdrachten

De kapitaaloverdracht betreft een overdracht aan Post Aruba N.V. en bedraagt aan het einde van het derde kwartaal 2019 Afl. 2,4 miljoen. De begrotingsrealisatie is berekend op 43,8%. Vergeleken met het derde kwartaal 2018 zijn de vermogensoverdrachten Afl. 0,1 miljoen minder (5,1%).

Lokale kredietverlening

Tot aan het einde van het derde kwartaal 2019 bedragen de verleende lokale kredieten Afl. 16,1 miljoen (studieleningen), wat Afl. 1,9 miljoen (10,5%) minder is dan hetzelfde kwartaal van vorig jaar. De begrotingsrealisatie is berekend op 53,5%.

3. Financiering en schuldbeleer

3.1. Uitvoering financieringsbevoegdheid

De financieringsbehoefte voor 2019 is in de begroting van het Land voor dienstjaar 2019 (AB 2018 no.80) vastgesteld op Afl. 282,2 miljoen. Hiervan is Afl. 257,5 miljoen opgenomen om vervallende leningen te vervangen, en met het restant wordt het begrote tekort gefinancierd.

In februari is Afl. 268,3 miljoen middels binnenlandse staatsobligaties gefinancierd¹ en daarmee is in de eerste helft van het jaar volgens schema Afl. 143,0 miljoen aan vervallende leningen vervangen. Van het restant bedrag wordt in de tweede helft van het jaar ca Afl. 114,0 miljoen aan vervallende leningen vervangen, ook volledig conform het programma aflossingen voor 2019. Het programma voor de schuldendienst in 2019 (rente en aflossingen van bestaande schulden) staat in Tabel 3.1.b.

Tabel 3.1a : Financiering 2019

LB	BEDRAG in Afl.	Note	MKT	Due	INT
AB 2019 no.4	100.000.000	FEB.15.19	BIN	2031	5,25%
AB 2019 no.5	70.000.000	FEB.15.19	BIN	2032	5,50%
AB 2019 no.6	46.283.000	FEB.15.19	BIN	2033	5,75%
AB 2019 no.7	52.000.000	FEB.15.19	BIN	2034	6,00%
	<u>268.283.000</u>				<u>5,55%</u>

Bron: Directie Financiën

Zoals genoemd is in 2019 Afl. 257,5 miljoen nodig om vervallende leningen te vervangen². Deze aflossingen staan in de planning zoals beschreven in Tabel 3.1.b Schuldendienst 2019. De schuldendienst betreft enkel de leningen op de kapitaalmarkt. Financieringsactiviteiten op de geldmarkt, ofwel het inzetten van werkkapitaal voor cash-management gedurende het jaar (w.o. financiering via handelskredieten en schatkistpromessen) maken allicht geen deel uit van de schuldendienst.

¹ Op 15 februari is Afl. 268,3 miljoen op de binnenlandse markt gefinancierd middels een uitgifte van vier staatsobligaties, zoals in Tabel 3.1a. Over de nog uit te schreven Afl. 14,0 miljoen wordt in het laatste kwartaal van het jaar besloten.

² Met het verschil wordt het begrotingstekort 2019 gefinancierd.

Tabellen 3.1b: Schuldendienst 2019

Rente 2019 onderverdeeld naar binnen/buitenland

	K1	K2	K3	K4	TOTAAL
Binnenland	18,2	43,5	25,2	40,8	127,7
Buitenland	42,1	10,0	42,0	10,2	104,4
Totale rente	60,3	53,5	67,2	51,0	232,0

*INT: bij rente wordt ALLE rente meegenomen, incl. schatkistpapier

Aflossingen 2019 onderverdeeld naar binnen/buitenland*

	K1	K2	K3	K4	TOTAAL
Binnenland	135,6	1,7	1,729	21,7	160,7
Buitenland	2,8	2,9	2,774	88,3	96,8
Totale aflossingen	138,3	4,6	4,503	109,98	257,5

* PRI is exclusief aflossingen aan schatkistpapier

Bron: Directie Financiën

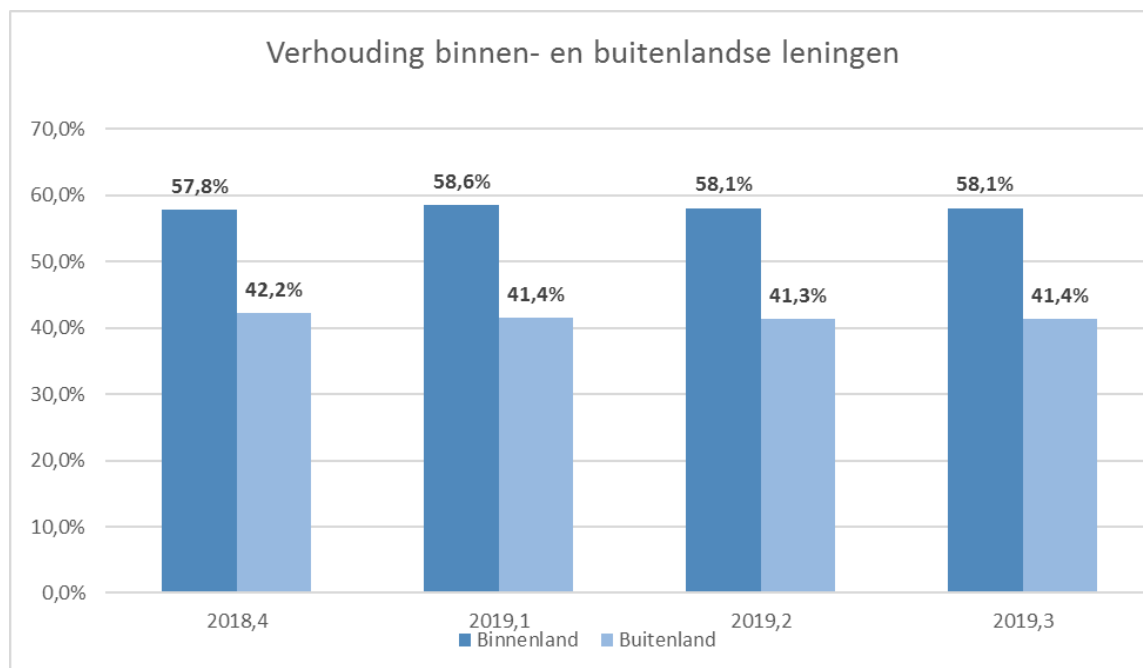
Voor de schuldendienst in 2019 is volgens de programma Afl. 489,5 miljoen benodigd waarvan Afl. 257,5 miljoen om aflopende leningen te vervangen en Afl. 232,0 miljoen om aan renteverplichtingen te voldoen. Het programma voor de aflossingsverplichting betreft, zoals eerder genoemd, alleen de formele leningen, i.c. leningen op de kapitaalmarkt. Het programma van de rentelasten is daarentegen een weergave van de verwachte rentelasten op alle financieringsmiddelen, ongeacht of deze kosten gekoppeld zijn aan kapitaal- of geldmarktinstrumenten.

Voor het afdekken tegen herfinancierings-risico's, wordt bij financieringsbesluiten gelet op de "deleveraging path"³ en op de behoefte om de verhouding tussen de schulden op de binnen- en buitenlandse kapitaalmarkt in evenwicht te houden, met voorkeur voor een hogere proportie aan binnenlandse leningen.

Uit grafiek 3.1c is te zien dat de financieringsactiviteiten in dit kwartaal geen gevolgen hebben gehad op de bestaande verhouding. De verwachting is dat het aandeel aan binnenlandse leningen in het vierde kwartaal licht zal toenemen als gevolg van het aflossen van Afl. 88,3 miljoen aan buitenlandse leningen met binnenlandse middelen.

³ Zie hierover de Memorie van Toelichting op de Landsverordening tot vaststelling van de Begroting 2019 en het IMF-rapport van juni 2019.

Grafiek 3.1c: Verhouding binnen- en buitenlandse leningen

Bron: Directie Financiën

3.2. Schuldstand

Om het schuldbeheer nog inzichtelijker te maken wordt het totaal aan schulden verdeeld in de formele leningen (leningen op de kapitaalmarkt), de kortlopende schulden (werkkapitaal, doorgaans Unmet Financing Requirement of UFR) en de latente schulden. De schuldpositie aan het einde van het derde kwartaal staat in Tabel 3.2: Schuldontwikkeling per kwartaal.

Tabel 3.2: Schuldontwikkeling per kwartaal (in miljoenen Afl.)

	2018 K3	2018 K4	2019 K1	2019 K2	2019 K3
Binnenlandse leningen					
Promessen en kasgeldlening	163,0	115,0	-	-	-
Staatsobligaties	1.626,2	1.604,4	1.788,8	1.738,8	1.738,8
Onderhandse leningen	481,9	466,8	466,8	466,8	466,8
Overige leningen	249,1	247,5	245,8	244,1	242,3
	2.520,2	2.433,6	2.501,3	2.449,6	2.447,9
Buitenlandse leningen					
Leningen N.I.O.	12,3	12,3	11,1	9,7	9,7
Leningen Rijksbegroting	15,6	7,7	9,3	9,4	9,4
Overige leningen EUR	7,4	7,2	6,5	8,5	8,5
Buitenlandse leningen USD	1.732,0	1.746,6	1.743,9	1.741,2	1.738,5
	1.767,3	1.773,8	1.770,7	1.768,8	1.766,1
Totaal Leningen	4.287,5	4.207,5	4.272,1	4.218,4	4.214,0
% BBP	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Kortlopende schulden	103,1	80,0	82,6	108,9	94,3
Extracomptabele schulden - Lease	11,6	11,4	11,3	11,1	11,0
Totaal UFR	114,7	91,4	93,9	120,0	105,2
Totaal schulden	4.402,2	4.298,8	4.365,9	4.338,4	4.319,2
% BBP	76,8%	75,0%	75,4%	74,9%	74,6%
BBP ¹	5.734,0	5.734,0	5.791,3	5.791,3	5.791,3

Bron: Directie Financiën

1) Gehanteerd bbp-bedrag is gebaseerd op de door CBA gepubliceerde 'Annual Statistical Digest 2018' waarin zij met een nieuwe bbp-projectie voor het jaar 2018 is gekomen. Op basis van deze bbp-projectie én een groeiveronderstelling van 1% wordt het voorlopig bbp-cijfer voor 2019 bepaald.

De leningen zijn ingedeeld overeenkomstig de comptabele richtlijnen zodat ook de aansluiting met 's Lands begrotingen en jaarrekeningen mogelijk is. Hierbij geldt dat de kapitaal- of geldmarkt waarop een lening is geplaatst bepalend is voor de designatie van een lening als zijnde een binnen- of een buitenlandse verplichting. Het domicilie van de schuldeiser speelt daarbij geen rol. Schatkistpromessen en kasgeldleningen worden in bovenstaande tabel steeds meegenomen bij de kapitaalmarktinstrumenten, maar het zijn feitelijk geldmarkt-instrumenten die expliciet bedoeld zijn voor het sturen van werkkapitaal.

Het totaal aan schulden in het derde kwartaal is met Afl. 19,3 miljoen afgenomen ten opzichte van de tweede kwartaal. De stand van de leningen is met Afl. 4,4 miljoen verminderd⁴, terwijl de openstaande rekeningen (werkkapitaal ofwel UFR) met Afl. 14,8 miljoen zijn afgenomen. Bij de leningen zijn de aflossingen conform planning uitgevoerd, terwijl bij de handelscrediteuren de daling toe te schrijven is aan een inhaalslag op de seizoengebonden achterstanden van het voorgaande kwartaal. De stand bij de UFR nog altijd lager dan het gemiddelde Afl. 130,0 miljoen.

3.3. Schuldendienst 2019

Op Tabel 3.3 wordt de realisatie van de schuldendienst bijgehouden. De schuldendienst op kapitaalmarktleningen is in de eerste negen maanden conform schema verlopen. Ook in dit kwartaal zijn geen nieuwe leningen aangetrokken. De verwachting is dat de schuldendienst over het jaar conform begroting op Afl. 488,4 miljoen uitkomt.

Tabel 3.3: Verloop schuldendienst 2019 (in miljoenen Afl.)

2019		Aflossing	Rente	Totaal
Kwartaal 1	real.	138,3	60,3	198,6
Kwartaal 2	real.	4,6	57,6	62,3
Kwartaal 3	real.	4,4	66,2	70,7
Kwartaal 4	proj.	110,0	46,9	156,9
Totaal		257,4	231,1	488,4

** PRI is exclusief aflossingen aan schatkistpapier*

**INT: bij rente wordt ALLE rente meegenomen, incl. schatkistpapier*

Bron: Directie Financiën.

Noot: Er zijn enige afrondingsverschillen

⁴ In de uitvoeringsrapportage over het tweede kwartaal 2019 is een reeds in 2018 afbetaalde staatsobligatie van Afl. 50,0 miljoen abusievelijk meegenomen. De stand van het tweede kwartaal is in bovenstaande tabel hersteld.

3.4 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden van het Land bestaan grotendeels uit schulden aan zowel binnen- als buitenlandse handelscrediteuren. Ook de schulden aan overheidsinstellingen en deelnemingen worden in deze categorie ingedeeld. De stand van de kortlopende schulden ligt ook in het derde kwartaal onder het gemiddelde Afl. 130,0 miljoen.

Betalingen uit hoofde van de (lease-)overeenkomst tussen Land Aruba en AREH N.V. worden zowel in de begrotingen als de jaarrekeningen als huurkosten verantwoord. De aan deze overeenkomst verbonden kosten worden in dit verslag volledigheidshalve bij de schulden vermeldt, al is er geen sprake van rentelasten noch aflossingen.

Tabel 3.4: Kortlopende schulden (in miljoenen Afl.)

	2018 K3	2018 K4	2019 K1	2019 K2	2019 K3
<i>Vlottende Passiva:</i>					
UFR - buitenland	9,9	11,6	10,4	12,0	10,6
UFR - binnenland	93,2	68,4	72,2	96,9	83,7
	103,1	80,0	82,6	108,9	94,3
<i>Latente Schulden:</i>					
Huurovereenkomst AREH N.V.	11,6	11,4	11,3	11,1	11,0
Totaal Kortlopende Schulden	114,7	91,4	93,9	120,0	105,2

Bron: Directie Financiën

4. Financieel beheer

Hieronder wordt de stand van zaken van de lopende projecten ultimo september 2019 gepresenteerd⁵. Bij een activiteit waar er sprake was van een verandering (nieuw project, project is vertraagd of afgerond) wordt dit symbool vóór de statuscode geplaatst: (Δ). Activiteiten waarvan de status aan het einde van het voorgaande kwartaal als 'gereed' zijn vermeld, worden in de daaropvolgende rapportages verwijderd. Noemenswaardige ontwikkelingen in de uitvoering van de projecten worden achter het vakje 'update' kort toegelicht.

Hieronder de status van de activiteiten waarop thans wordt gewerkt.

Tabel 4.1: Volledigheid en transparantie

PEFA Deelgebied	Core Score	Huidige Score	Beoogde Score
Volledigheid en transparantie			
PI- 6: Volledigheid van informatie in begrotingstoelichting	A	B	A
Acties:			Status⁶:
Info over financiële activa (investeringen) opnemen in begroting			IU
PI- 9: Inzicht in financiële risico's zbo's en overheid NV's	B	C	B
Acties:			Status:
Controle op de rekeningen van de fiscale rapporten die door de autonome overheidsinstellingen en publieke ondernemingen worden geleverd. Daarnaast moet een geconsolideerd overzicht gemaakt worden van de totale fiscale risico's.			IU
Update	- Interne multidisciplinaire werkgroep bij DirFin ingesteld om dit onderwerp systematisch aan te pakken		IU
Implementatie fase 2 Facturen in Omloop project (FIO) project bij Directie Financiën			V
Update:	- Applicatie ondervindt een aantal technische problemen bij inlezen van facturen waardoor de planning voor de start van fase 2, waar leveranciers digitaal bij DirFin de facturen moeten inleveren vertraging heeft opgelopen. Een software-upgrade zal waarschijnlijk uitkomst hierin kunnen bieden. Verwachting is dat het mankement in het vierde kwartaal zal zijn verholpen		V

¹ Het betreft de voortgang van de verrichte activiteiten met betrekking tot de verdere verbetering van het financieel beheer in het algemeen en de PEFA-indicatoren in het bijzonder. Het PEFA-raamwerk bestaat uit standaard hoofdindicatoren die zijn onderverdeeld naar zes deelgebieden. Om zoveel mogelijk aan te sluiten met de in juli 2015 verrichte PEFA Self-Assessment, wordt langs de lijnen van deze zes deelgebieden gerapporteerd over de voortgang van het financieel beheer. De tweede meting is voorlopig uitgesteld. De reden hiertoe is dat thans prioriteit wordt gegeven aan het geïnitieerde traject voor de voorlopige bijzondere financiële verantwoording, op grond van de afspraken zoals vastgelegd in het protocol tussen Aruba en Nederland.

² Definitie afkortingen: V = Vertraagd/CP = Continu Proces/IP = In Planning/IU = In Uitvoering/ UIE = Uitvoering in Eindfase/ G = Gereed

Tabel 4.2: Beleidsmatig begroten

PEFA Deelgebied	Core Score	Huidige Score	Beoogde Score
Beleidsmatig begroten			
PI-11: Deelname aan jaarlijkse begrotingsproces	B	C+	B
Acties:			Status:
Pilot project meerjarig begroten met aantal directies			V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Pilotproject heeft in de afronding grote vertraging opgelopen in de oplevering van de blauwdruk voor het proces - Naar verwachting wordt eindverslag eind 2019 uitgebracht. 		V
Werkgroep richtlijnen ramingsmethodiek van selecte belastingsoorten			V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Doel: opstellen van een werkprogramma met richtlijnen voor een ramingsmethodiek van selecte belastingsoorten. Verder om de realisatie van de ramingen op structurele manier te analyseren. - Vanwege gesprekken over de belastinghervormingen (tussen de regering, de belastingdienst en het IMF) werden de werkzaamheden van deze werkgroep op een laag pitje gezet, met het afronden van deze werkzaamheden in het derde kwartaal is de verwachting dat er een nieuw begin zal worden gemaakt hiermee 		IU
Intensiveren begrotingsoverleg met begroting coördinatoren van Bureau van alle ministers			CP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De samenstellingswerkzaamheden van de begroting 2020 zijn grotendeels afgerond. Een aangepast model Memorie van Toelichting is aangenomen en wordt gehanteerd voor 2020 waarin verbanden met Sustainable Development Goals (SDG's) sterker worden benadrukt. Finale besluitvorming en aanbidding begroting 2020 volgt in vierde kwartaal 		IU
Regulier wetgevingsoverleg en reguliere afstemming tussen minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur, het Secretariaat van de Ministerraad, Directie Wetgeving & Juridische Zaken, en Directie Financiën. Bevordering van de planning ten aanzien van de voorbereiding en samenstelling van voornoemde documenten. Samenspraak, overleg met Raad van Advies.			CP

Tabel 4.3: Zorgvuldigheid en interne beheersing van de uitvoering van de begroting

PEFA-Deelgebied	Core Score	Huidige score	Beoogde score
Zorgvuldigheid en interne beheersing van de uitvoering van de begroting			
PI-18: Het beheer van de salarisadministratie	C+	D+	C+
Acties:			Status:
Project IT Beleid en Informatiebeveiligingsbeleid. Doelbeschrijving: document waarin het beleid en procedures ten aanzien van het logische toegangsbeheer, wijzigingsbeheer, back-up & recovery en incident management worden vastgelegd.			V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Project is in het kader van de verlaging van de overwerkkostenvergoeding bij DirFin op een laag pitje gezet. Met externe inzet wordt beoogd op middellange termijn dit project af te ronden. 		V
Project Bevorderen Application controls PSA. Doelbeschrijving: bevorderen van de effectiviteit van de ingebouwde controles in de payroll applicatie.			IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - PSA is een upgrade-traject ondergaan en verschillende testen zijn verricht. - DirFin heeft recentelijk ook een apart onderzoek naar de juistheid en volledigheid van gegevens vastgelegd in PSA verricht met als doel de applicatie veel meer te kunnen gebruiken voor het meerjarig begrotingsproces. - Aanpassing controleprocessen naar aanleiding bevindingen is opgestart 		G G (Δ) IU
Project verkorting doorlooptijd verplichtingen bij Directie Financiën			V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Dit project is technisch klaar maar is nu uitgesteld omdat de chef van de afdeling ter beschikking van het nieuwe kabinet werd gesteld. Vacature is nog niet ingevuld. 		V
Implementatietraject van het ASYCUDA-systeem van de douane Dit betreft nog de implementatie van het 2de traject van ASYCUDA waar nog verschillende additionele modules moeten worden geïnstalleerd om de productie van management rapportages efficiënter te laten verlopen.			UIE

Update:	- Douane krijgt nog ondersteuning van de UNCTAD. - Het traject ten aanzien van de vastlegging van de administratieve procedures geïnitieerd.	UIE IU
Op basis van de positieve ervaringen met de vorige cursus voor importeurs (inclusief brokers) inzake de vigerende regels en procedures bij import waarvoor certificaten in december zijn uitgereikt, moet nog een derde ronde van de cursus worden gepland.		IP
Declaranten cursus		IU
	- De vierde cursus gaat in september 2018 van start.	IU
Implementatietraject HR Module binnen de Payroll Systeem Aruba		UIE
Update:	- Dit project is geïmplementeerd. - DRH initieel trainingstraject voor diensten afgerond	G
Opvoeren van gescande documenten in de HRM-module van het PSA.		IU
Update:	- Scannen van documenten is gereed en deels gelanceerd - Er werd besloten dat de digitale documentatie vanaf nu in de HRM-module van de PSA worden bewaard.	G
Project functiehuis Land.		V
Update:	- Implementatie nieuw functiehuis wordt voorlopig aangehouden omdat het uitvoeren van het Beleidsplan Verlagings Personeelskosten (BVP) nu prioriteit heeft.	V
Inlopen achterstanden in zowel de heffing als in de invordering (Belastingdienst).		IU
Update:	- De achterstanden in de heffing worden structureel ingehaald en worden nauwlettend voortgezet middels vastgestelde productienormen bij het intoetsen van reeds ingediende aangiften inkomstenbelasting en winstbelasting en versnelde afhandeling van reeds ingediende bezwaarschriften. - De boekjaren 2015 en 2016 staan nog op de planning, medio 2019. - DIMP blijft structureel werken aan het inlopen van achterstanden en intensivering van de invordering. - DIMP maakt hierbij gebruik van de aanbevelingen van het IMF.	IU IU IU IU
Implementatie van een aantal wetswijzigingen om niet alleen diverse processen binnen de Belastingdienst efficiënter te maken, maar tevens de belastingopbrengsten te optimaliseren.		IU
Update:	- Bijeenkomsten ten aanzien van de uitvoering van belastinghervorming lopen nog. Vaststelling van het Integraal Belastingplan is afgerond	IU
Verzorgen van trainingen om vaktechnisch kwaliteit bij de belastingdienst te kunnen waarborgen.		IU
Update:	- Vaktechnische trainingen voor HBO en WO opgeleiden staan gepland voor de tweede helft van het jaar 2019. Efficiencyverbetering afdeling Grondbelasting, Afdeling Klant en Object registratie, Afdeling Data-Entry, Afdeling Financiële zaken, Afdeling P&O en werkzaamheden invorderaars i.v.m. de onderlinge afstemming met de afdeling deurwaarderij worden middels een ketenoverleg aangepakt. - 2 ^e fase DIMPLE- project is in maart 2019 van start gegaan en loopt conform schema. - Implementatie gebruikers-apps ten behoeve van klantgerichte dienstverlening is uitgevoerd	IU IU
	-	

Tabel 4.4: Administratie, vastlegging en verslaggeving

PEFA-Deelgebied		Core Score	Huidige score	Beoogde score		
Administratie, vastlegging en verslaggeving						
PI-25: Kwaliteit en tijdigheid van de jaarrekening		C+	D+	C+		
Acties:				Status:		
Jaarrekeningen Land				IU		
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De Staten van Aruba heeft de LV Slot van de Rekening voor het dienstjaar 2016 (jaarrekening) niet vastgesteld. Staten hebben aanpassingen aan de Lv. Slot van de Rekening voorgesteld waardoor binnenkort het vaststellingsproces hervat kan worden - Concept-Landsverordening tot vaststelling van de slot van de rekening van de jaarrekening 2017 is aan DWJZ aangeboden maar behandeling in de Staten is vertraagd door discussie rond jaarrekening 2016. Met het hervatten van het wetgevingstraject zal deze vertraging verholpen worden - Jaarrekening 2018 is ter controle aan de ARA aangeboden. - ARA krijgt ondersteuning van de SOAB in de controle van de jaarrekeningen. 	(Δ)UIE	(Δ)UIE	(Δ)UIE	IU	
Implementatie project vastlegging administratieve organisatie Directie Financiën in Mavim Rules				V		
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Mavim Rules heeft een nieuwe versie van de software aan Directie Financiën gepresenteerd. De vernieuwde versie is nog gebruikersvriendelijker en maakt het mogelijk om de data makkelijk voor alle gelederen van de overheid beschikbaar te maken. Een aantal geactualiseerde processen zijn inmiddels opgevoerd samen met nieuwe relevante instructies. Nog uit te voeren is de beschikbaarstelling van het systeem aan het personeel bij DirFin 			IU		
Standaardisatie van de rekeningschema				V		
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Het rekeningschema van het Land wordt bij elke herziening van de Landsverordening Instelling Ministeries (LIM) gewijzigd. Een nieuwe gestandaardiseerde rekeningschema ligt klaar. Implementatie hiervan werd door budgettaire redenen uitgesteld. De uitstel heeft geen negatief effect de samenstelling van de rapportageproducten van het Land. 			V		
Besprekingen met MinFEC inzake bestedingsoverzicht per kostensoort per ministerie zodat tijdig dreigende overschrijdingen kunnen worden besproken en indien nodig maatregelen kunnen worden getroffen.				CP		
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Directeur Directie Financiën bespreekt in zijn regulier overleg met de MinFEC de kostenontwikkeling per ministerie om tijdig te kunnen bepalen indien maatregelen getroffen moeten worden om begrotingsoverschrijdingen te voorkomen. - Najaarsnota is tijdens derde kwartaal opgesteld en wordt in vierde kwartaal aangeboden - Overheidsdiensten zullen ook maandelijks per email hun bestedingsoverzicht per email ontvangen. Zij krijgen dit nog steeds alleen op verzoek. Het automatisme hierin is nog niet tot stand gekomen. Infrastructuur hiervoor is wel aangelegd. Actuele contactgegevens en -personen bij de dienstonderdelen moeten worden aangewezen 			CP	(Δ)IU	V
e-Government Project (project o.l.v. de Chief Innovation Officer van het bureau MinAZ): het is de intentie dat in de komende jaren de overheid haar dienstverlening digitaliseert. Doel: kleinere en efficiëntere overheid; burger wordt sneller geholpen; minder regels en administratieve lasten; een aanvraag doen is eenvoudiger.				IU		
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De noodzaak om tot een uniek nummer per individu te komen is duidelijk. Ministerie AZ trekt dit project (onderzoek naar introductie van een digi-nummer). - Arubaans e-Government road map met het doel om fase 1 van het ontwikkelingstraject vorm te geven is opgeleverd - 'Quick-wins' identificeren op basis van het reeds verrichte Digital Assessment afgerond 			IP	G	G

Tabel 4.5: Extern toezicht en controle

PEFA-deelgebied		Core Score	Huidige score	Beoogde score
Extern toezicht en controle				
PI-26: Reikwijdte, aard en aanbevelingen externe audits		C+	D+	C
Acties:				Status:
Nulmeting op de controleerbaarheid van de jaarrekening van het Land en bijzonder onderzoek naar resultaat 2020				IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De CAD heeft haar plan van aanpak om een 'nulmeting' te doen op de controleerbaarheid van de jaarrekening van het Land afgerond en deze is door de minister FEC goedgekeurd <ul style="list-style-type: none"> o Doel van de nulmeting is om op basis van een prioritering van onderzoeksgebieden, deelrapporten uit te brengen waarin eventuele knelpunten worden opgenomen en ook aanbevelingen worden gedaan die door de desbetreffende diensten verholpen moeten worden. o Het betreft een integraal plan om op structurele wijze tot een controleerbare jaarrekening te komen en gaandeweg dat ook uiteindelijk de jaarrekening van het Land gecertificeerd kan worden. o Aantal nulmetingen zijn afgerond, dan wel in uitvoering, te weten naar: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beheer liquide middelen ▪ Beheer langlopende verstrekte leningen ▪ Beheer tussenrekeningen ▪ Beheer opbrengsten OM o Aantal nulmetingen zijn aangekondigd: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beheer overige vorderingen ▪ Beheer opbrengsten DEZHI ▪ Beheer opbrengsten DTI ▪ Beheer opbrengsten DTP ▪ Controleerbaarheid salariskosten Land ▪ Beheer jaarrekeningpost deelnemingen - SOAB is aangetrokken om bijzonder onderzoek naar het resultaat van 2020 te verrichten. SOAB is met een zelfstandig balansonderzoek aangevangen 	G	IU	
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Thans wordt een plan van aanpak samengesteld hoe de gesignaleerde knelpunten t.a.v. de post MvA verholpen kunnen worden. Het gaat er met name om, om de MvA module in boekhoudkundige applicatie van het Land te gaan gebruiken. - Implementatie en conversietraject naar vaste activamodule heeft vertraging opgelopen gezien de werkzaamheden in het kader van de samenstelling van de jaarrekening 2018 evenals de onderhavige uitvoeringsrapportage. 	(Δ) V		

Algemeen

In de komende periode wordt prioriteit gegeven aan de planning en uitvoering van aantal werkzaamheden ten aanzien van de nulmeting van de controleerbaarheid van de jaarrekeningen (werkzaamheden die door de CAD worden verricht). Verder zal het Land ondersteuning van de SOAB verkrijgen om in 2021 een bijzondere onderzoeksverklaring te kunnen overleggen over het resultaat van 2020. Het deelgebied "Extern toezicht en controle" is als speerpunt voor de verbeteringen in het financieel beheer aan te duiden als gevolg hiervan.

5. Liquiditeitsoverzicht

De onderstaande tabel presenteert de liquiditeitsrealisatie over het derde kwartaal van 2019 en de verwachtingen voor rest van dit jaar.

In dit kwartaal waren er bij de operationele resultaten geen opmerkelijke ontwikkelingen te signaleren. De realisatie is zowel bij de ontvangsten als bij de uitgaven grotendeels conform planning geweest. De operationele kosten zijn in de eerste negen maanden van het jaar voor 98% uit eigen middelen betaald. Zonder de rentekosten zou de dekkingsgraad op 114,0% uitkomen. Dit wijst op een fors primair saldo en beheersing van het tekort.

Tabel 5.1: Liquiditeitsrealisatie 2019

2019	JAN	FEB	MAR	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
<i>in AFL miljoen</i>												
	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>			
1. Ontvangsten												
1. Directe belastingen	54,51	33,84	29,39	31,89	101,66	53,68	40,78	35,45	38,03	26,83	49,14	86,00
2. Indirecte belastingen	54,79	48,59	46,44	49,18	48,43	47,14	52,06	49,30	47,52	51,73	56,55	61,79
3. Niet-belastingontvangsten	2,68	2,32	1,52	4,70	37,17	4,63	8,40	2,43	12,14	9,10	7,90	3,38
4. Overige ontvangsten	13,12	22,47	10,00	10,42	11,49	10,67	16,13	8,94	9,35	9,15	9,72	10,20
TOTAAL:	125,10	107,22	87,35	96,20	198,75	116,12	117,38	96,13	107,02	96,81	123,30	161,37
2. Uitgaven												
1. Salarissen	36,81	29,00	29,64	29,80	29,28	53,74	29,86	36,39	28,76	27,42	34,61	27,80
2. Werkgevers bijdrage	8,76	8,78	8,93	8,97	8,84	8,79	8,86	8,57	8,27	7,72	7,85	7,41
3. Salaris subsidie	11,22	9,24	12,85	9,74	8,81	17,59	7,78	13,37	7,19	9,96	11,21	9,77
4. Goederen en diensten	14,55	28,93	19,17	25,74	24,66	16,86	28,61	23,29	25,06	24,22	19,84	19,68
5. Rente	8,61	22,56	29,12	10,56	13,11	34,13	16,76	18,15	31,32	8,99	15,19	22,59
6. Ontwikkelingsfonds	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7. Investerings	1,37	3,00	3,24	3,68	2,95	1,29	1,58	0,45	3,46	3,26	3,84	5,87
8. Verrek., uitk. en bijdragen	4,24	0,00	0,00	4,36	0,00	0,00	4,30	0,00	0,00	21,51	0,00	0,00
9. Overdrachten en subsidies	16,50	24,76	18,53	12,82	19,48	12,38	26,53	12,03	24,73	23,69	11,55	32,10
10. Items n.i.e.	0,45	0,00	0,02	0,02	0,26	0,05	0,04	0,07	0,09	0,00	0,00	0,00
TOTAAL:	102,51	126,28	121,49	105,70	107,40	144,85	124,32	112,32	128,88	126,79	104,08	125,21
3. Leningen minus												
1. Leningen	2,16	0,66	0,43	0,06	0,05	1,82	8,66	2,69	0,27	0,25	2,07	4,90
2. Aflossingen	0,48	0,45	0,36	0,47	0,62	0,65	0,54	0,28	0,34	0,66	0,40	0,42
TOTAAL:	1,68	0,21	0,07	(0,41)	(0,57)	1,17	8,11	2,41	(0,07)	(0,41)	1,67	4,49
4. Net buitenlands kapitaal												
1. Leningen buitenland	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Aflossingen buitenland	0,07	0,00	2,70	0,00	0,18	2,76	0,00	0,00	2,70	0,00	82,65	5,67
TOTAAL:	(0,07)	(0,00)	(2,70)	0,00	(0,18)	(2,76)	0,00	0,00	(2,70)	(0,00)	(82,65)	(5,67)
5. Net binnenlands kapitaal												
1. Leningen binnenland	0,00	268,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00	80,00	0,00
2. Aflossingen binnenland	0,56	224,45	25,56	0,57	0,57	0,57	0,57	0,58	0,58	20,48	0,58	0,59
TOTAAL:	(0,56)	43,83	(25,56)	(0,57)	(0,57)	(0,57)	(0,57)	(0,58)	(0,58)	(0,48)	79,42	(0,59)

Bron: Directie Financiën

Noot: Alle bedragen zijn voorlopige cijfers

¹ Voor de presentatie van de liquiditeitsstromen wordt gebruik gemaakt van het door de Centrale Bank van Aruba in haar publicaties gehanteerde "Government Financial Operations"-formaat. Een volledige aansluiting met de begroting is niet direct mogelijk, omdat verschillende stelsels aan de verschillende overzichten ten grondslag liggen. De doelstelling achter het bestaan van dit overzicht is niet om de begroting te kunnen volgen, maar om de inzet van het werkkapitaal van het Land inzichtelijk te maken. Alle in dit overzicht opgenomen bedragen, inclusief de bedragen over voorgaande periodes, zijn voorlopige cijfers.

6. Collectieve Sector

Het Centraal Bureau Statistiek (CBS) heeft op 1 augustus 2019 advies uitgebracht om de samenstelling van de collectieve sector voor de jaren 2019-2020 vast te stellen. In dat advies wordt aangegeven dat er nagenoeg geen wijzigingen zijn opgetreden sinds de vorige periode van 2017-2018. Aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal daarom worden voorgesteld om dezelfde samenstelling te hanteren voor de jaren 2019 - 2021. Het betreft de navolgende instellingen:

- Land Aruba
- Uitvoeringsorgaan Algemene Ziektekostenverzekering (AZV)
- Sociale Verzekeringsbank (SVB)
- Aruba Tourism Authority s.g. (ATA)
- Universiteit van Aruba (UA)
- Serlimar s.g.
- Stichting Education Profesional Basico (SEPB)

Onderstaande tabel presenteert de voorlopige opbrengsten, kosten, het operationeel resultaat en projectie per 30 september 2019.

Tabel 6.1: Exploitatieresultaat collectieve sector per 30 september 2019

	Opbrengsten 30 september 2019	Kosten 30 september 2019	Resultaat 30 september 2019	Projectie resultaat 31 december 2019
Land Aruba	1.065.548.761	1.011.305.825	54.242.936	(4.413.600)
AZV	346.850.227	342.658.409	4.191.818	-
SVB	272.466.255	250.544.351	21.921.904	9.378.693
ATA	83.652.300	73.723.835	9.928.465	20.671.200
UA	11.423.181	10.615.615	807.567	(580.480)
Serlimar	25.641.014	30.514.041	(4.873.027)	(5.078.800)
SEPB	17.336.647	17.468.667	(132.020)	(257.465)
Totalen	1.822.918.385	1.736.830.743	86.087.642	19.719.548

Noot: Voorlopige cijfers collectieve 30 september 2019

Bron: Collectieve sector

Noot: Bedragen zijn voorlopige cijfers

BIJLAGE: I

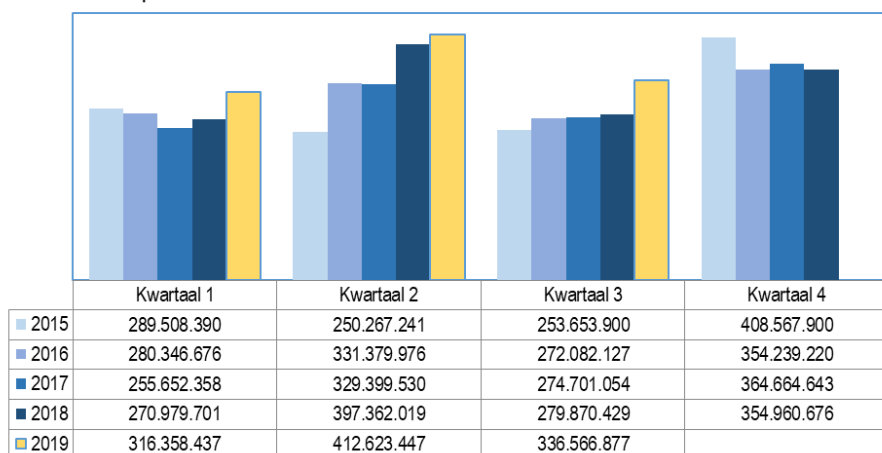
Tabel I: Kerncijfers financiering en schuldbeheer

Bedragen in Afl.x1 mln.	t/m 30 September 2019	Begroot 2019	t/m 30 September 2018
Land Aruba			
Financieringsbehoefte	-92,3	-282,2	-237,5
Aflossingen	147,4	257,4	143,1
Financieringssaldo Land Aruba	55,1	-24,8	-94,4
Collectieve sector			
Financieringsoverschot Collectieve sector	87,0		
Tekort t.o.v. BBP (CBA): Afl. 5.791,3 mln.	1,5%		

Bron: Directie Financiën & voorlopige cijfers exploitatieresultaat ontvangen van collectieve sector (zie verder hoofdstuk 6).

Grafiek I: Vergelijking middelenrealisatie per kwartaal 2015 - 2019

Middelenrealisatie per kwartaal

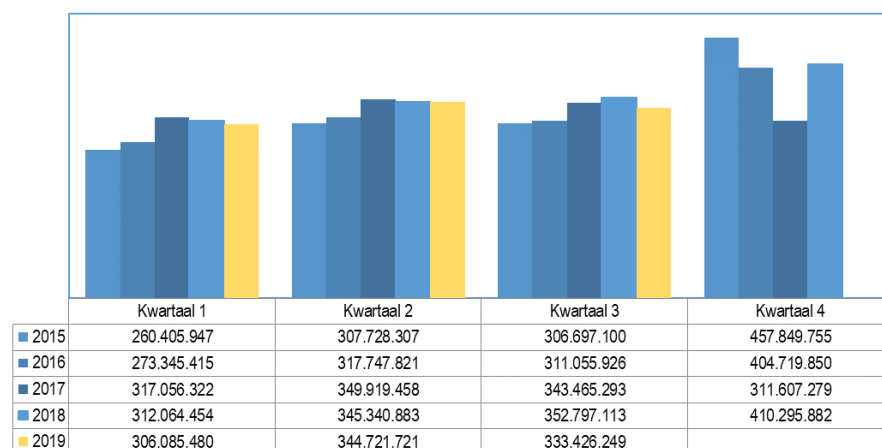

Bron: Directie Financiën

Noot: Bedragen 2015 t/m 2018 zijn cfm. Jaarrekeningen van Land Aruba. Bedragen 2019 zijn voorlopige cijfers uit Uitvoeringsrapportages.

Grafiek II: Vergelijking kostenrealisatie per kwartaal 2015 - 2019

Kostenrealisatie per kwartaal

Bron: Directie Financiën

Noot: Bedragen 2015 t/m 2018 zijn cfm. Jaarrekeningen van Land Aruba exclusief afschrijvingskosten. Bedragen 2019 zijn voorlopige cijfers uit de Uitvoeringsrapportages.

BIJLAGE: II Monitoring Personeelslasten Land

Vooraf

In navolging van het FEM en het protocol 2018 volgt hierna de resultaten van de monitoring van de personeelslasten van het Land per eind van het 3de kwartaal van 2019. Eerst zal kort stilgestaan worden op de ingezette beleidsmaatregelen, en daarna komen de projecties v.w.b. het 4de kwartaal aan de orde.

Effecten beleidsmaatregelen

1] Instroom: naar verwachting zal $\pm 79\%$ van de begrote vacatureraming verbruikt worden

Voor dienstjaar 2019 is in totaal Afl. 7.5 mln. begroot aan vacatures (inclusief roll-overs van 2018). Naar verwachting zal in het 4de kwartaal de restant overgebleven aantal vacatures vervuld worden. Evenwel zal door de late invulling ervan een bedrag van naar schatting AFL 1.6 mln. als voljaarseffect van deze vacatures naar het volgend jaar verschoven worden.

2] Uitstroom: een verwachte onderschrijding van AFL 3.1 mln.

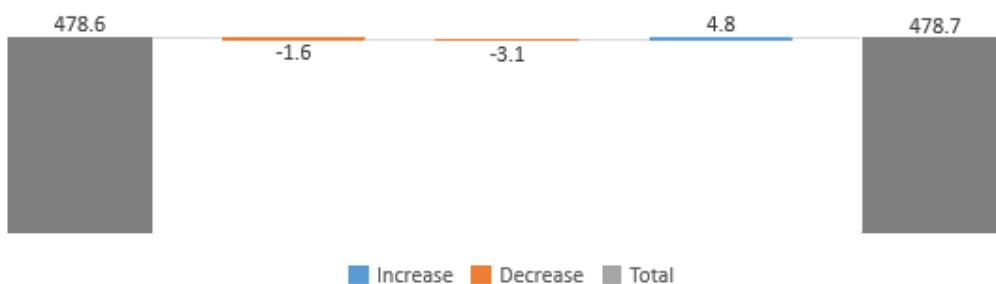
De uitstroom in het 3de kwartaal betreft zo'n 33 fte's die een extra besparing kunnen opleveren van naar schatting \pm AFL 0.5 mln. boven op de al in het 2de kwartaal bekendgemaakte besparing. In totaal is het niveau van uitdiensttredingen vanaf opstellingsdatum van de begroting 2019 tot en met het 3de kwartaal waar in de begroting dus geen rekening mee is gehouden, uitgekomen op 185 fte's. De totale geschatte besparing over 2019 als gevolg hiervan komt op AFL 3.1 mln. uit.

3] Overwerkkosten: de overschrijdingstendens zet zich voort

Met dit instrument dient gewaarborgd te worden dat de uitbetalingen aan overwerk bij zowel de administratieve en de executieve diensten begrensd wordt. Uit de monitoring is gebleken dat in het 3de kwartaal een overschrijdingstendens bespeurd is ten opzichte van dezelfde periode in 2018. In totaal is de verwachting dat de post overwerkvergoedingen met AFL. 4.8 mln.

Projecties eind 2019

Gelet op de hierboven vermelde ontwikkelingen, wordt het volgende eindstand verwacht in het 4de kwartaal van 2019:

Bron: Directie Financiën en de Departamento di Recurso Humano

Uit deze prognose is te zien dat het Land het dienstjaar 2019 zal sluiten met circa AFL 478.7 mln. aan personeelslasten. Er zal sprake zijn van een geringe overschrijding van ongeveer AFL 0.04 mln. als gevolg van hogere uitgaven gerelateerd aan overwerkvergoedingen, kindertoelage, bijdrage aan APFA en AZV. Voor meer details op kostensoortniveau kan de volgende tabel geraadpleegd worden.

Tabel 1: Projectie eindstand 2019

Personeelslasten	B2019	P2019	Prognose restant
4101 Salarissen en toelagen	327,854,000.00	325,316,142.61	2,537,857.39
4102 Overwerkvergoedingen	22,894,800.00	27,704,351.38	-4,809,551.38
4103 Kindertoelage	2,030,300.00	2,362,388.57	-332,088.57
4104 Vakantiewaardering	24,983,900.00	23,987,819.95	996,080.05
4105 Vergoedingen e.d.	2,026,100.00	1,644,779.64	381,320.36
4201 Toeslag AOV/AWW	35,093,900.00	33,313,024.72	1,780,875.28
4202 Premies contractanten	644,000.00	184,930.29	459,069.71
4203 Premies buitenland	428,000.00	305,098.00	122,902.00
4204 Bijdrage APFA	33,180,100.00	34,120,737.26	-940,637.26
4206 Bijdrage AZV	29,496,500.00	29,729,245.39	-232,745.39
Totaal:	478,631,600.00	478,668,517.81	-36,917.81

Bron: Directie Financiën

Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

L.G.Smith Blvd. 76 Oranjestad, Aruba

Tel. (297) 528 4900